

**Zabezpečení chudých a
dezintegrovaných, sociální pomoc
jako součást systému sociální
ochrany občanů**

Mirka Wildmannová
Katedra veřejné ekonomie
MU BRNO

Chudoba

- = lidé nejsou schopni uspokojovat své základní životní potřeby v míře, kterou společnost v dané době uznává jako minimální či nezbytně nutnou**
- Důsledek nerovného přístupu k příjmům a bohatství**
- Vymezení : hmotná nouze (deprivace), spojeno s jinými deprivacemi (bytovou, sociální apod.)**

Koncepty chudoby

- **Subjektivní koncept chudoby**
- **Objektivní koncept chudoby**
 - **absolutní**
 - **relativní**

Měření chudoby

- **Založeno na přímé spotřebě statků a služeb, resp. jiných nezbytných výdajů (např. pojištění) – přímý způsob měření chudoby (moment transformace příjmů do spotřeby)**
 - **měření chudoby pomocí spotřeby**
 - **měření chudoby pomocí příjmů**

Základní koncepty nové chudoby

- **Růst nezaměstnanosti a nejistoty v zaměstnání**
- **Rychle se zvyšující počet osob závislých na různých formách sociální pomoci**
- **Vzrůstající počet rozsáhle zadlužených osob a domácností**
- **Nárůst počtu dětí s jedním rodičem**
- **Rostoucí počet bezdomovců**
- **Růst počtu osob pohybujících se na sekundárním trhu práce (feminizace chudoby)**

Rizikové faktory

- **kromě nezaměstnanosti, nízkého příjmu nebo kvalifikace patří mezi rizikové faktory**
- **Zdravotní postižení, špatný zdravotní stav a stáří**
- **Neuspokojivé bydlení a bezdomovectví**
- **Nerovnost podle pohlaví, migrace, diskriminace a rasismu**
- **Rozpad rodiny a výchova dětí v ohrožených rodinách**
- **Život ve velmi znevýhodněných oblastech**
- **Závislost na drogách a alkoholismu**

Skupiny nejvíce ohrožené chudobou

- **Staří lidé**
- **Ženy**
- **Děti**
- **Tělesně a duševně handicapovaní**
- **Etnické menšiny**
- **bezdomovci**

Nová chudoba

Rozdíl stará x nová chudoba:

v příčinách i v důsledcích

**Příčina nové chudoby: především
postavení jedince na trhu práce**

**Důsledek nové chudoby: není boj o život,
ale vyloučení ze společnosti**

Vývoj chudoby v ČR

Reálný socialismus:

- **Nebyla oficiálně připouštěna,**
- **v reálné míře existovala**
- **Považovala se za okrajový problém, dočasný**
- **Prevence: masové dotace do sociálního prostoru s největším podílem chudých a deprimovaných**
- **Bezplatné zdravotnictví, školství, dotace na ceny základních potravin, bydlení, energie**

Proměny chudoby po roce 1989

- **Změny na trhu práce – nezaměstnanost, nárůst mzdové a příjmové nerovnosti**
- **Sociální ochrana**
- **Bydlení**
- **Vzdělání**
- **Zdravotní péče**

Ohrožené skupiny

- **Starobní důchodci**
- **Ženy**
- **Děti – mladiství**
- **Osoby se zdravotním a tělesným handicapem**
- **Rómové**
- **Izolovaní jedinci**
- **migranti**

Ekonomické nástroje k řešení chudoby

- **Životní minimum**
- **Minimální mzda**
- **Sociální pojištění**
- **Zdravotní pojištění**
- **Státní sociální podpora**
- **Daňový systém**

Plní všechny dávky funkci sociální ochrany dostatečně?

- Sociální dávky snižují podíl osob ohrožených chudobou ve všech členských státech EU
- Průměrné snížení rizika chudoby v EU je 31%
- ČR – chudoba před dávkami 35,7%
 - » po dávkách 5%

Životní minimum

- Účinně eliminuje chudobu

Minimální mzda

- chrání pracující proti chudobě
- Nemotivuje k přijetí do zaměstnání

Řešení pasti nezaměstnanosti

- Rozdílná výše ŽM pro pracující a pro ty, kteří nechtějí pracovat – nevede k růstu zaměstnanosti

System státní sociální podpory

- Účinný při eliminaci chudoby rodin s dětmi
- Přídavek na dítě – zrušení do 1,8 násobku ŽM
–vysoké ohrožení chudobou – u vyššího násobku je možnost zrušení

Dostatečná funkce ochrany proti chudobě

- Nemocenské pojištění
- Příspěvek na politiku zaměstnanosti
- Zdravotní pojištění

Sociální vyloučení – omezen dostatečný přístup k :

- **Bydlení**
- **Vzdělání**
- **Zdravotní péči**
- **Trhu práce**
- **Sociální ochraně**

Závěry

- **Nedostatečný přístup k bydlení – neexistence jasně definovaného sektoru sociálního bydlení**
- **Problém bezdomovectví**
- **Přístup ke vzdělání a zdravotní péči – dostatečný**
- **Vzdělání – problém rómského obyvatelstva, opomíjení celoživotního vzdělávání**
- **Přístup k sociální ochraně zajištěn pro všechny – při eliminaci chudoby je systém efektivní**
- **Nepůsobí motivačně**
- **Problém zadluženosti domácností – v ČR zatím není vysoká**

Cvičení:

Jste členem pracovního týmu, který má připravit podklady pro změny v systému rodinné politiky v České republice. Popište současné zabezpečení rodin s dětmi u nás, proved'te srovnání s jinými evropskými zeměmi a rozpracujte úvahu o ekonomických důsledcích různých způsobů zabezpečení rodin s dětmi.

Popište možnosti našich sociálních služeb pro nezaopatřené děti mimo vlastní rodinu.